

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

Изх. 2481 /2018 г.

гр. София, 26.07. 2018 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 9/2018 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С Определение от 03.07.18 г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на състав на Върховния касационен съд за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 225, ал. 3 от Закона за съдебната власт¹ поради противоречие с чл. 4, ал.1, чл. 48, ал. 1 и 5, чл. 31, ал. 3 и 4 от Конституцията. Съгласно предоставената възможност изразявам становище, че искането е неоснователно.

I. Тази норма на ЗСВ не противоречи на разпоредбата на чл. 48, ал. 1 и 4 от Конституцията, която защитава правото на труд, в чието съдържание са включени няколко компонента: право на здравословни и безопасни условия на труд, право на минимално трудово възнаграждение и на заплащане, съответстващо на извършената работа, както и право на почивка и отпуск. Нито един от посочените компоненти не е засегнат с оспорената разпоредба.

Вносителите са навели доводи, че обезщетението по чл. 225, ал. 1 ЗСВ е пряко обусловено от престираната от магистрата работна сила в продължение на десет или повече години и е определено като еквивалент на дължимо трудово възнаграждение. Не се отчита, обаче, че това обезщетение е допълнително възнаграждение при напускане на съдебната система, основано на продължителността на положения от магистрата труд. За неговото естество КС е имал повод да се произнесе с Решение № 1 от 31.01.2017 г. по к. д. № 6/2016 г., като го е окачествил като „благодарствено“ парично обезщетение, свързано с напускане на съдебната система, в която

¹ Обн. ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 49 от 12.06.18 г.

магистратът е заемал длъжност повече от десет години. Съдебната практика² също приема, че обезщетението по чл. 225, ал. 1 ЗСВ не цели да възстанови понесени вреди, а да възнагради лицата, упражнявали възложената им правораздавателна власт в продължителен период от време, и е сходно с обезщетенията, предвидени в други закони³. За престоираната работна сила магистратът е получавал трудово възнаграждение съгласно трудовия си договор, а обезщетението по чл. 225, ал. 1 ЗСВ е еднократно плащане за показано добросъвестно и отговорно изпълнение на служебните задължения и дългогодишен принос за издигане авторитета на съдебната система. Този извод следва и от разпоредбата на чл. 225, ал. 2 ЗСВ, съгласно която подобно обезщетение не се изплаща на магистрати, за които има обективни данни, че въпреки продължителното заемане на длъжността, са показали слаби професионални резултати или чрез своята дейност са дали повод да понесат наказателна отговорност от конкретен вид или дисциплинарна такава, чрез налагане на най – тежкото дисциплинарно наказание.

Няма основания да се приеме, че обезщетението има за цел да компенсира последиците от смяната на социалното им положение - предназначението му е изцяло личен избор на съответния магистрат след напускане на системата, а поводът за получаването му не е обвързан със запазване на стандарта на живот занаяпред, а с достойното и професионално изпълнение на длъжността до момента на напускането ѝ.

В този смисъл разпоредбата на чл. 225, ал. 3 ЗСВ не е рестрикция, която да противоречи на чл. 48, ал. 1 и ал. 5 КРБ, тъй като не препятства възможността лицето, освободено от магистратска длъжност, да осъществява свободно правото си на труд⁴, както и не ограничава правото на заплащане, съответстващо на извършената работа, при условия и по ред, определени със закон. Оспорваната норма отлага във времето изплащането на обезщетение, което се полага по закон на магистрати, които се освобождават от длъжност и не попадат в изключенията по чл. 225, ал. 2 ЗСВ, до отпадане на предвидените в закона условия.

II. Няма противоречие и с нормата на чл. 31, ал. 3 и ал. 4 от Конституцията. Безспорно, основен принцип в наказателния процес е конституционно установената презумпция за невиновност (чл. 31, ал. 3 КРБ, чл. 16 НПК)⁵. В същото време обаче, ограничаването на правото на обезщетение (по съществото си право на вземане) за определена категория обвиняеми е в името на легитимна цел - не би било справедливо получаване на благодарствено парично обезщетение от магистрат, който впоследствие би могъл да бъде осъден на лишаване от свобода за умишлено престъпление – абсолютно основание за неполучаването на такова, съобразно чл.

² Вж. Решение № 11 от 14.01.2016 г. на ОС - Стара Загора по в. гр. д. № 1512/2015 г.; Решение № 1035 от 20.11.2017 г. на РС - Велико Търново по гр. д. № 1503/2017 г.

³ Вж. чл. 234, ал.1 ЗМВР, чл. 227, ал.1 ЗОВС, чл. 106, ал.3 ЗДС, чл. 222, ал.3 КТ.

⁴ Изяснено подробно в Решение № 1 от 31.01.2017 г. на КС по к. д. № 6/2016 г.

⁵ Решение № 7 от 21.06.2016 г. на КС по к. д. № 8/2015 г.

225, ал. 2 ЗСВ. Както е посочено и в Решение № 1 от 31.01.17 г. по к. д. № 6/16 г. „справедливостта като общочовешка ценност според преамбюла на Основния закон изисква съдиите, прокурорите и следователите, извършили тежки дисциплинарни нарушения, да не получат парично обезщетение“, а извършването на умишлено престъпление, установено в влязла в сила присъда, е безспорно с по-висока обществена опасност от дисциплинарно нарушение.

Действително, до приключване на наказателното производство за освободен от длъжността магистрат ще са налице правни последици, приравнени с тези по чл. 225, ал. 2 във вр. с чл. 165 ал. 1 т. 3 ЗСВ (когато магистрат е осъден на лишаване от свобода с влязла в сила присъда за умишлено престъпление), но докато в хипотезата на осъждане тази последица е окончателна, то когато съдията, прокурорът или следователят е привлечен като обвиняем, неизплащането на обезщетението има временен характер.

Следва да се има предвид също така, че правото на парично вземане при освобождаване от длъжност не е защитено от Конституцията като „основно право“ доколкото няма за предмет трудово възнаграждение и приравнените на него обезщетения (напр. неползван отпуск при напускане). Изплащането на обезщетение не е и сред изричните права на обвиняемите лица, посочени в чл. 55 НПК, които следва да бъдат гарантирани в процеса и не подлежи на защита като такава. Неизплащането за определен срок на еднократното обезщетение по чл. 225, ал. 1 ЗСВ представлява по своето съдържание ограничение, сходно с налаганите по реда на чл. 72 НПК – засяга имуществената сфера (право е на вземане) и възниква след привличане на лицето като обвиняем.

Колкото до посочените от вносителите на искането възможни хипотези, когато ограничението на това право би било прекомерно поради нарушаване на стандартите за приключване на делата в разумен срок, то се отбелязва, че обезщетяването за вреди от забавено разследване е възможно по друг законов ред.

III. Макар в искането да не са изложени конкретни доводи за противоречие с конституционните норми на хипотезата, при която срещу магистрат е образувано дисциплинарно производство, предвид формулирания предмет (обхващащ целият текст на чл. 225, ал. 3 ЗСВ), се намира за нужно становище и в тази насока.

Дисциплинарното производство е свързано с работата на магистрата и поведението, което той дължи с оглед заеманата длъжност. Както Конституционният съд е имал повод да посочи⁶, основните цели на дисциплинарното производство (чл. 308 и сл. от ЗСВ) са „постигане на добро функциониране на съдебната власт, превантивното въздействие върху всички съдии, прокурори и следователи и дисциплинарно наказване на тези от тях, които са неспособни да изпълняват публичните си задължения или ги изпълняват по начин, уронващ престижа на съдебната власт“.

⁶ Решение № 1 от 31.01.2017 г. на КС по к. д. № 6/2016 г.

Не е налице противоречие с конституционно закрепеното в чл. 48 ал. 3 и ал. 4 КРБ право на магистрата, срещу когото е образувано дисциплинарно производство, да прекрати заемането на длъжността поради подаване на оставка, като проява на принципа на свобода на труда. Не се накърнява и принципа, установен в чл. 4, ал. 1 КРБ, че Република България е правова държава, управлявана според Конституцията и законите. Съдържанието на понятието за правова държава е безпротиворечиво изяснявано от КС⁷ в смисъл, че всички са еднакво подчинени на правото и са равни пред закона. Оспорваната разпоредба не лишава изцяло магистрата от възможност да получи обезщетение при наличие на определени основания, а отлага тази възможност до приключване на дисциплинарното производство.

Предвид изложеното, предлагам да приемете искането за неоснователно.

ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

СОТИР ЦАЦАРОВ

⁷ Напр. Решение № 12 от 13.10.2016 г. на КС по к. д. № 13/2015 г.